

УДК 346.26.018

Кадала В.В., к.ю.н., доцент,

голова Юридичної клініки «Правовий захист»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6868-9487>

*Донецький державний університет внутрішніх справ,
м. Кропивницький, Україна*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГЛАМЕНТУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У важкі для країни часи, пов'язані з повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України, актуальним для вирішення стало питання забезпечити дієвість малого підприємництва, яке здатне підтримати боєздатність держави через податкові надходження до бюджетів різних рівнів. Важливість малого підприємництва для економіки країни визнано в усьому світі. Воно розвивається як самостійний сектор у підприємницькому середовищі, безперервно зростає його соціально-економічне значення, визначається гнучкістю і мобільністю реагування на зміни, які відбуваються в країні, допомагає громадянам, які залишилися без роботи, знайти нове робоче місце і зберегти рівень доходів особливо для країни, яка опинилась в умовах воєнного стану. Беззаперечним є той факт, що без дієвих законодавчих ініціатив, стосовно функціонування малого підприємництва взагалі та особливо в умовах воєнного стану практично не можливо, що і обумовило сучасність та доцільність обраного напрямку дослідження.

Загалом слід зазначити, що питання правового регламентування малого підприємства завжди привертало увагу вчених, не втрачає своєї сучасності і на даний час. Вагомий внесок у дослідження поставленої проблеми зробили наступні вчені: С.Д. Лучик, О.М. Селезньова, Т.М. Боровик, Ю.А. Урсакий [1], Д.С. Коритін [2], О.П. Гетманець, А.О. Прокопенко, А.М. Чорна [3], Ю.І. Аністратенко [4] та інші. Однак зазначена проблема у контексті наявних воєнних дій в Україні щодо правового забезпечення розвитку малого підприємництва, з врахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів негативного впливу потребує поглибленого вивчення.

Доречно відмітити, що функціонування представників малого підприємництва в Україні відзначається низкою проблем макроекономічного та мікроекономічного рівня. Оскільки ми обмежені форматом публікації наведемо тільки частину результатів дослідження. Так, на думку Ю.П. Вітківського, О.В. Смігунова та О.В. Дудник [5, с.112] до основних перешкод розвитку малого підприємництва в Україні можна віднести «...нестача власних

фінансових ресурсів та важкість доступу до зовнішніх; відсутність достатнього рівня розвинених елементів інфраструктури підтримки представників бізнесу; недосконалість механізму здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності підприємства; доволі складний порядок проходження дозвільних процедур та висока їх вартість; ризик внесення змін до чинного законодавства, що не дає можливості підприємствам малого та середнього бізнесу планувати свою діяльність на тривалий час; невисока активність підприємців у захисті власних інтересів тощо».

В свою чергу, С.Д. Лучик, О.М. Селезньова, Т.М. Боровик, Ю.А. Урсакий [1, с.291], до складу головних проблем функціонування й розвитку малого та середнього бізнесу на національному рівні включають: «...велика конкуренція на ринку, що не дає змоги вистояти поруч з великими компаніями; адміністративні бар'єри входу-виходу у бізнесі та високий рівень корупції; неузгодженість нормативно-правового характеру, через складне законодавство непрямого впливу, наявність численних підзаконних актів, протиріччя між законодавством на національному, регіональному і місцевому рівнях; недосконалість та неефективність податкового законодавства у сфері малого та середнього бізнесу; недостатня підтримка влади щодо розвитку малого та середнього бізнесу; проблема кредитно-фінансового забезпечення».

У контексті отриманої інформації можна констатувати, що правове регулювання діяльності представників малого підприємництва займає доволі помітне місце в окреслених проблематичних аспектах. Питання правового регулювання малого підприємництва в Україні зводиться до використання ряду законодавчо-правових актів, серед яких визначимо ключові, а саме:

Конституція України [6] в якій законодавець ч. ст.42 закріпив право займатися підприємницькою діяльністю кожному громадянину країни, яка не заборонена законом, а також ст.91 забезпечує захист конкуренції в цій сфері виключно законами, визнає гарантії та правові основи підприємництва;

Господарський кодекс України [7], котрий ст. 42 закріплює поняття підприємництво «...самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку», ст. 55 визначає категорії громадян, які є суб'єктами малого підприємництва, а ст. 63 при регламентації видів та форм підприємств, законодавець вказує на малі підприємства, середні або великі;

Податковий кодекс України [8], який деталізовано розкриває питання порядку нарахування та сплати податків представниками малого підприємництва, звертається увага законодавцем і на види відповідальності за порушення правил оподаткування;

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [9], яким законодавець в р.1 ст.2. розкриває види підприємств та встановлює статус юридичних та фізичних осіб, які до них відносять.

Маються на увазі мікропідприємство, мале підприємство, середнє підприємство та велике підприємство, а також Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» [10] в якому законодавець ст.2 п.1 закріплює види законодавчих регуляторів правовідносин у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні. Разом із тим, слід констатувати, що в умовах воєнного стану в Україні законодавець вніс ряд правових ініціатив, які окреслив у Законах України (Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану;

Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків в період воєнного, надзвичайного стану;

Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану тощо), у постановах КМУ (Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану;

Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану тощо).

Усі зазначені правові акти мають пільговий сегмент для ведення малого підприємництва в Україні в умовах сьогодення.

Таким чином, узагальнюючи вищевикладене, доцільно зробити висновок, що наявність якісного, дієвого законодавчого регламентування діяльності представників малого підприємства надасть можливість успішного вирішення його нагальних проблем, створити умови захисту під час воєнних дій в Україні, забезпечити можливість не лише їх розвитку, а й впливати на обороноздатність країни.

Список літератури

1. Проблеми і перспективи розвитку малого і середнього бізнесу: монографія /С.Д. Лучик, О.М.Селезньова, Т.М. Боровик, Ю.А.Урсакий [та ін]; за ред. д.е.н., професора С.Д. Лучик. Чернівці : Технодрук, 2021. 400 с.

2. Коритін Д.С. Правове регулювання господарської діяльності малих та середніх підприємств: монографія. Харків: НДІ НАПрН України, 2021. 240 с.

3. Правове регулювання безпеки господарської діяльності в Україні: монографія / О.П.Гетманець, А.О.Прокопенко, А.М.Чорна [та ін.]; за заг. ред. О. П. Гетманець. Харків : Константа, 2019. 296 с.

4. Аністратенко Ю.І. Концептуалізація правового регулювання оподаткування малого та середнього бізнесу в Україні: монографія. К.: Рута, 2016. 397 с.

5. Вітковський Ю. П., Смігунова О. В., Дудник О. В. Роль і значення малого підприємництва у формуванні стратегії розвитку економіки країни. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2022. Том 7. № 1. С. 107 – 113.

6. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>. (дата звернення 15.03.2023).

7. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 15.03.2023)

8. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 16.03.2023).

9. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996 – XIV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T990996?an=116038>. (дата звернення: 16.03.2023).

10. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22 березня 2012 року № 4618 –VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 16.03.2023)